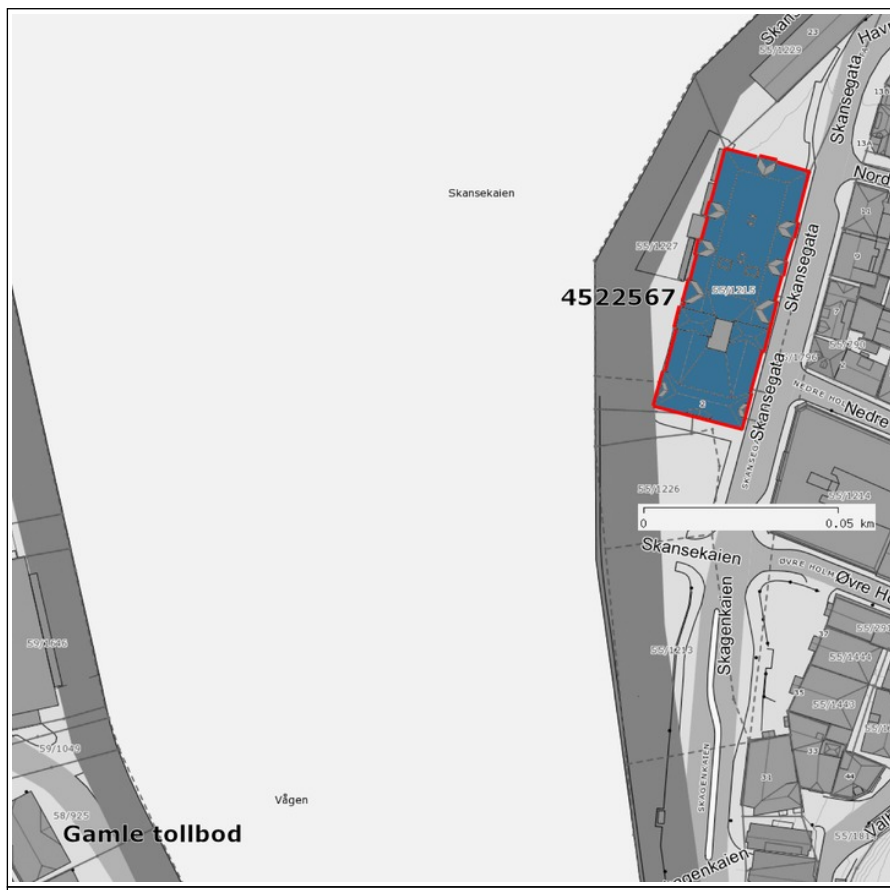

Bygnings- og eiendomsdata

Fylke:	Rogaland
Kommune:	1103/Stavanger
Opprinnelig funksjon:	Offentlig forvaltning, tollbod
Nåværende funksjon:	Off. forvaltning og privat restaurantdrift
Foreslått vernekategori:	Verneklasse 1, fredning
Totalt antall bygg:	1

Bygningsoversikt, omfang vern

Byggnr	Byggnavn	Oppført	Verneklasse	Omfang	GAB nr	Gnr/Bnr
6610910	Skansegaten 2, tollsted	1904 - 1907	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør	4522567	55/1215

Vern kompleks

Formål:	Verne Stavanger tollbod som et arkitektonisk, arkitekturhistorisk og tollhistorisk viktig ledd i norsk historie og i Stavangers bybilde.
Begrunnelse:	Tollbodens bygning fra 1907 bestående av kontorbygning og pakkhusfløy som forlengelse mot nord, er et påkostet signalbygg for sin tid og fremstår som en representativ bygning og et vesentlig innslag i Stavangers bybilde.
Omfang:	Bygningens eksteriør. Opprinnelige konstruksjoner i hele bygningen. Interiører i kontorbygningen: Hovedinngangsparti med entre/vestibyle. Hovedtrapp og bitrapp fra sokkeletasje til loft og tilstøtende gangarealer rundt hovedtrappen.

Beskrivelse kulturmiljø

Tollboden ligger ytterst i Stavangers gamle havn, Vågen. Tomten var fylt ut foran eldre sjøhus og gatebebyggelse og var meget strategisk plassert for god kontroll med skipsfart og omlasting i havnen. Nærmeste nabo er byens gamle storhotell, Victoria, som var oppført få år før tollboden og også røper dette stedets store betydning i byen og for kommunikasjonen på denne tiden. For øvrig består området av blandet eldre og nyere bebyggelse.

Skansekaia og Skagenkaia ved Tollboden er blitt fortøyningsplass for byens veteranskip.

Eiendomshistorikk

Stavanger har en lang historie som tollsted, og hadde egen ansatt tollere allerede fra 1620, beskrevet som "en velhavende Borger af Staden". Det antas at dette var Nils Thrane som tidligere hadde forpaktet toll i Stavanger len. Christen Thrane var siseforpakter i 1620 og tollere frem til 1642. Han ble betegnet som byens rikeste og mest fremtredende mann. Det antas at både forpaktere og tollere på 16- og 17-hundretallet holdt kontorplass i egne eiendommer. Før den tid ble tolloppkrevingen foretatt av byfogden. I begynnelsen av 1840-årene bygde staten egen tollbod, en bygning som fortsatt står, litt lengre inn på den andre siden av Vågen. Den ble tegnet av Chr. H. Grosch, som også tegnet tollboden i Kristiansand. Etter hvert som virksomheten økte ble anlegget for lite, og en ny tollbod ble planlagt på den nåværende tomten på Skansekaia som da var byens viktigste losseplass for stykkogds fra utlandet.

Den nåværende tomten, Skansegaten 2, ble anskaffet ved makeskifte med Stavanger kommune i 1898 og besto av det bebygde areal 1590 kvm (St. med. nr. 10 1913). Kommunen overtok tollvesenets tidligere eiendommer med bl.a. de fremdeles bevarte tollbodbygningene fra 1840 og 1860 på den andre siden av Vågen der den gamle hovedbygningen lenge har vært kontor for havnevesenet. Pakkhuset ved siden av ble påbygget en etasje og brukt i byens hermetikkindustri som del av Stavanger Preservering.

Tollvesenet fylte hele den nye bygningen på Skansekaia med sin virksomhet fra den sto ferdig i 1907. I 1975 flyttet tollerne ut av pakkhuset, og det ble deretter drevet som privat lager til ca 1992. Det ble i noen år brukt til forskjellige kulturaktiviteter før det ble innredet til restaurant. Restaurant Hall Toll åpnet her i november 2004.

Entra Eiendom overtok eiendommen ved opprettelsen av selskapet fra 1. juli 2000.

Verneverdige bygg

Byggnr: 6610910
GAB nr: 4522567
Navn: Skansegaten 2,
tollsted
Oppført: 1904 - 1907

Tollboden på Skansekaaien sett fra sydvest. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Sett fra nordøst. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Sett fra syd. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

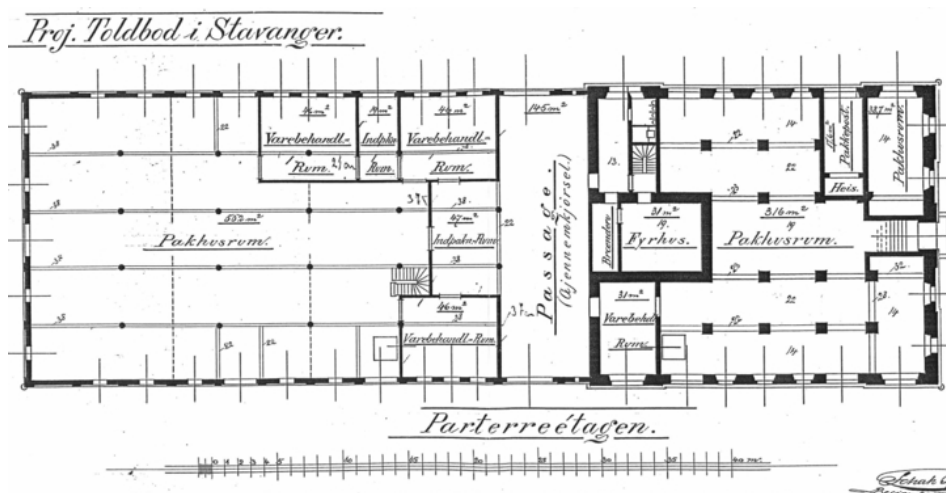
Sett fra vest. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Den gamle tollboden fra 1840 med pakkehuset fra 1860 bakenfor med oppr. utforming i to etasjer.
Opphavsrett: Tollvesenet.

Den tidligere tollboden fra 1840 på Strandkaien, med pakkehuset som ble påbygget en etasje etter at Tollvesenet flyttet ut. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Oppr. inndeling i nederste etasje i hoved- og pakkehusfløy med pakkehus- og varebehandlingsrom.
Opphavsrett: Schak Bull 1903. Etter kopi i Riksantikvarens arkiv.

BYGNING 6610910 Skansegaten 2, tollsted

Kompleks 2496001 Skansegaten 2, Stavanger

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	ENTRA
GAB nr:	4522567
Gnr/bnr:	55/1215
Oppført:	1904 - 1907
Byggherre:	Tollvesenet
Arkitekt:	Schak Bull
Opprinnelig funksjon:	Offentlig forvaltning
Nåværende funksjon:	Offentlig forvaltning
Bygningsart:	Tollbod
Regulering:	Regulert: Regulering til politisk behandling, plan nr. 1872; Tollbod: Offentlig/allmennyttig Tollpakkhus: Allmennyttig/næring Begge: Spesialområde bevaring
Vernestatus:	Regulert til Spesialområde for bevaring etter Plan- og bygningsloven § 25.6 Annet vern: Inngår i kulturminneplanen for kommunen.

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Anlegget består av en hovedbygning i syd med kontorer og en lavere pakkhusbygning i nord. Kontordelen er i 2 ½ etasje på høy sokkeletasje som er forblendet med naturstein mens de øvrige vegger er i pusset teglmur. Gesimser, hjørnemarkeringer og vindusomramninger er utført i upusset tegl. Pakkhusedelen er i en etasje med samme materialbruk.

Begge hovedvolumene i anlegget brytes opp av arker, tårn og sprang i vegglivet som gir stor variasjon i formene. Kraftige blindarkader markerer gesimsene. Stilmessig tilhører bygningen 1800-tallets nord-europeiske historisme med blandet stilmessig innhold som kan karakteriseres som rundbuestil med både romanske og senmiddelalderse detaljer. Hovedinngangen til kontorene markeres med en kraftig buet portalform som er typisk for periodens nybarokk og jugendstil. På frontfasaden er murankrene utformet som årstallet 1905 samt kong Haakons emblem. I pakkhusdelen gir arker for lasteportene til pakkhusloftet liv til bygningsskropp og takflater.

Innvendig er utstilt et stort klebersteinsrelieff av riksvåpenet som aldri ble oppsatt på sin tiltenkte plass mellom vinduene over hovedinngangen. Trolig skyldes dette at det var hugget før det kom en ny standard for utformingen av rikets våpen på høsten i 1905. Det var derfor ikke lenger passende å sette dette opp på bygningens fasade. (Bjørn Bratbak: Riksvåpenet som ble bortgjemt, Stavanger Museum årbok 1989).

Sammendrag bygningshistorie

Anlegget ble tegnet av den kjente Bergens-arkitekten Schak Bull og ble oppført 1904-07. Det består av tollbod og pakkhus. De to delene er sammenbygget på rekke med et mindre gjennomkjøringsbygg mellom, den såkalte garasjen.

Ved en større rehabilitering av kontordelen i 1989 ble det angivelig lagt vekt på å bevare opprinnelig eksteriør og interiør samt materialbruk. Det later til at dette først og fremst gjelder eksteriøret og innvendig trappehall, mens kontorene har lite igjen av opprinnelig innredning og detaljering.

Ved innredningen av pakkhuset til restaurant i 2004 er det lagt vekt på eksponering av opprinnelige konstruksjoner mens nye tilføyelser er utført i et strengt modernistisk formspråk.

Bygningshistorikk

1904	1907	Oppført i pusset tegl i to etasjer på høy kjeller og med høy loftsetasje. Hovedbygningen inneholdt fra begynnelsen: 11 værelser i 1. etg., 10 værelser i 2. et., 7 rom i loftsetasjen og i kjelleren 5 rom foruten priveter og vasker. (St. med. nr. 10 1913). Det var i hovedsak planlagt vaktstuer og lokaler for oppsynsmenn, betjenter og assistenter i 1. et. og kontorer for inspektør, overtollbetjent, kontrollør og kasserervirksomheten i 2. et. I underetasjen var det pakkhusrom og varebehandlingsrom. Pakkhusedelen hadde i 1. et. et større pakkhusrom og 5 mindre varebehandlings- og innpakkingsrom, mens det på loftet skulle være et større pakkhusrom. Dessuten et pakkhusrom i mellombygget mot hovedbygningen. (Påskrifter på ark. Schak Bulls tegninger 20.3.1903.)
1922		Bad innlagt (St. med. nr. 10 1925).
1955		Vaktmesterleilighet innredet i loftsetasjen bestående av stue, kjøkken, bad, alkove m.v. Loftet inneholdt nå dessuten 5 værelser og bad. (St. meld. nr. 10 1958).
1988	1989	Hele tollboddelen oppusset og rehabilitert utvendig og innvendig. Fasadene rehabilitert og utvendige beslag fornyet i kobber. Nye vinduer med isolerglass og delvis med støystopp, tilnærmet opprinnelig utforming. Trapperom rehabilitert og tilbakeført til opprinnelig utforming (farger og eksponering av bindingsverk er neppe opprinnelig). Delvis nye rominndelinger, og mye nye kledninger (inkl. en del nye brystpaneler), listverk og senkete himlinger i kontorene. Ny hydraulisk heis i gammel sjakt. Nye VVS-, ventilasjons- og elektrisk anlegg. Kantine innredet i 3 etasje (nedre loft). En del nye innvendige dører, spesielt i 3. etasje. (Registreringer ved befaring 2008 og Ferdigmelding Statens bygge- og eiendomsdirektorat 356, prosjektnr. 88005, 1989.)
1999		Etasjeskille innlagt i garasjen (mellombygget mellom hovedbygning og pakkhus) som tidligere var åpent helt til loftet. (Opplyst ved befaring 2008.)
2001		Ny publikumsekspedisjon i hovedbygningen innredet i underetasjen med trappefri adkomst fra bakkeplan på kaisiden etablert ved terrengjustering. Innvendig ble fallende gulv opprettet og lettvegger monter. Trappefri adkomst videre via heis (fra 1989) opp til øvrige etasjer. Job arkitekter. (Brev fra Riksantikvaren til Stavanger kommune 4.12.2000.)
2003	2004	Innredet til restaurant med scene og med en større skjermet terrasse for uteservering på utsiden. Planer utarbeidet i samråd med Riksantikvaren som forutsatte bygningen behandlet som om den var fredet. Brandsberg-Dahls Arkitektkontor AS. (Korrespondanse i Riksantikvarens arkiv).

Vern

Formål:	Verne Stavanger tollbod som et arkitektonisk, arkitekturhistorisk og tollhistorisk viktig ledd i norsk historie og i Stavangers bybilde.
Begrunnelse:	Tollbodens bygning fra 1907 bestående av kontorbygning og pakkhusfløy som forlengelse mot nord, er et påkostet signalbygg for sin tid og fremstår som en representativ bygning og et vesentlig innslag i Stavangers bybilde.
Omfang:	Bygningens eksteriør. Opprinnelige konstruksjoner i hele bygningen. Interiører i kontorbygningen: Hovedinngangsparti med entre/vestibyle i sokkeletasje/1. etasje. Hovedtrapp og bitrapp fra sokkeletasje til loft og tilstøtende gangarealer rundt hovedtrappen, inkludert alle gamle dører i disse områdene.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Interiør

Interiørnr: 0

Interiørnavn: Interiør generelt

Beskrivelse: Det er først og fremst entre og trappehall som har rikt utformete interiører som dessuten er godt bevart. Fargesetting fra 1989 som neppe er lik den opprinnelige.

Interiørnr: H 100b

Interiørnavn: Hovedentre

Beskrivelse: Ved trappen ute i entreen er passasjer inn til vaktværelsene på hver side. Derfra hadde oppsynet god oversikt over aktivitetene i havnen.

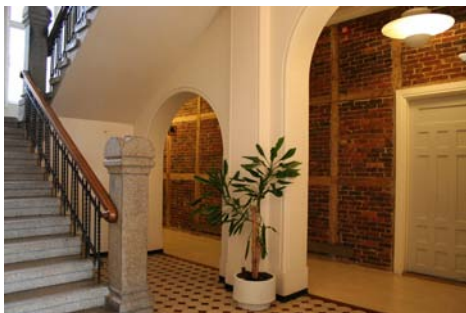

Interiørnr: H Aa

Interiørnavn:

Hovedtrappehall

Beskrivelse: I 1. et., på østsiden av trappehallen er opprinnelig, utmurt bindingsverk blottlagt.

Interiørnr: H Ac

Interiørnavn:

Hovedtrappehall

Beskrivelse: På et trapperepos i hovedtrappen er utstilt det store relieffet med et riksvåpen som ikke var reglementert og aldri fikk sin plass på fasaden. Nå er det heller blitt emblem for restauranten Hall Toll i pakkhuset.

Interiørnr: P 100

Interiørnavn: Pakkhus 1. et.

Beskrivelse: Ny restaurantinnredning fra 2004 i pakkhuset er strengt modernistisk blant gamle konstruksjoner.

Interiørnr: H 100a

Interiørnavn: Hovedentre

Beskrivelse: Den gamle hovedinngangen med entre og trapp opp til 1. etasje er monumentalt utformet.

Interiørnr: H 200

Interiørnavn: 2. et.

Beskrivelse: Kontorer i hovedbygningens østside med gammel dør og med senket himling og nye brystpaneler fra 1989.

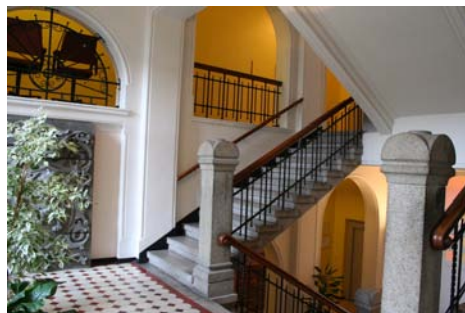

Interiørnr: H Ab

Interiørnavn:

Hovedtrappehall

Beskrivelse: Trappehallen er meget monumental med trappeløp som deler seg i to midtveis mellom etasjene og er omgitt av gallerier.

Interiørnr: H B

Interiørnavn: Baktrapp

Beskrivelse: En godt bevart baktrapp går fra kjeller til loft i hovedbygningen.

Interiørnr: P 200

Interiørnavn: Pakkhus 2. et.

Beskrivelse: En selskapsavdeling fyller pakkhusloftet. T.h. ny entré med trapp opp fra 1. et.

BYGNING 6610910 Skansegaten 2, tollsted

Kompleks 2496001 Skansegaten 2, Stavanger

Sett fra sydvest med pakketuset bakenfor. Foto: Ca 2004. Opphavsrett: Entra.

Hovedbygningen sett fra syd. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Hovedinngangen. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Ny trappefri publikumseksedisjon ble i 2004 anlagt i sokkeletasjen og med inngang i en tidl. pakketuset. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

BYGNING 6610910 Skansegaten 2, tollsted

Kompleks 2496001 Skansegaten 2, Stavanger

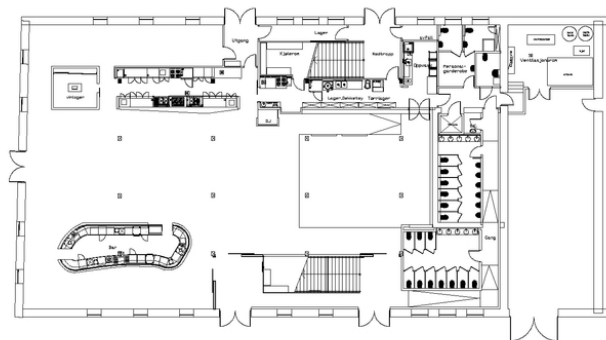
Sett fra nordvest. Ny inngang til ekspedisjonen y.t.h. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

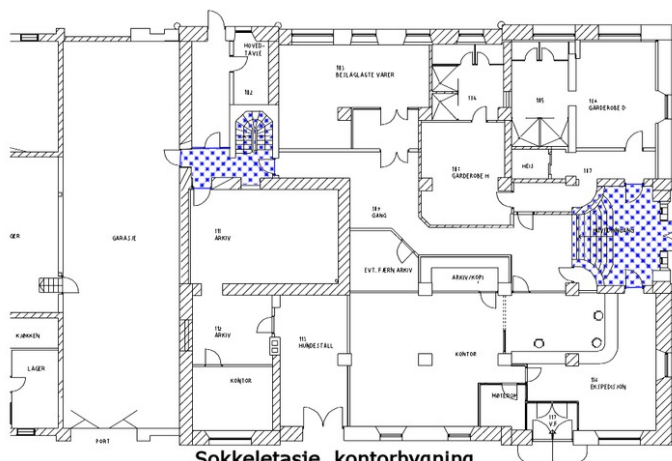
Den såkalte garasjen mellom kontor- og pakkhusfløy ble delt i to etasjer i 1999. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

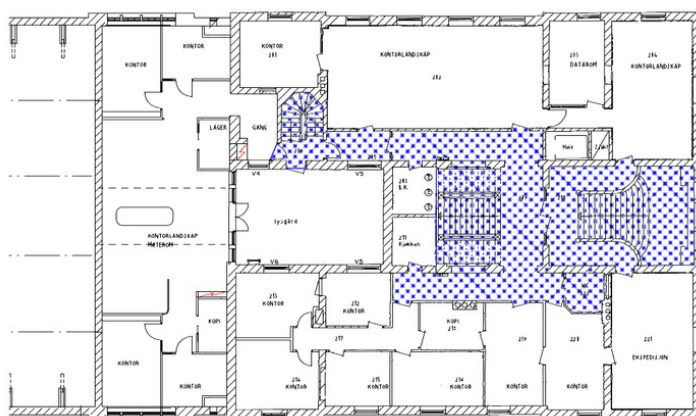
Sett fra nordvest med restaurantens skjermete friluftservering. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Restauranten i det tidligere pakkhusets 1. etasje. Opphavsrett: Entra.

Sokkeletasje, kontorbygning
Fredete interiører er punktskravert

1. etasje, kontorbygning
Fredete interiører er punktskravert

